

Streszczenie

Nie byłoby przesadą określenie losów fortepianu na przestrzeni XX wieku jako burzliwych — tożsamość instrumentu ukształtowana przez epoki klasyczną i romantyczną uległa przez ten czas licznym przeobrażeniom. Wyczerpanie systemu dur-moll, eksperymenty kolejnych pokoleń awangardy i adaptowane do muzyki nowe technologie wyraźnie odbiły się na literaturze pianistycznej — swój ślad na tym repertuarze odcisnęło każde z wymienionych zjawisk. W rezultacie napisano na fortepian ogromną ilość niezwykle zróżnicowanych kompozycji, których relacje z wielką tradycją pianistyczną pozostają co najmniej nieoczywiste, i wobec których klasycznie wykształceni wykonawcy są często bezradni. Taki stan rzeczy leży u podstaw niewielkiego zainteresowania pianistów literaturą najnowszą: mnogość pomysłów kompozytorskich przekłada się na dezorientację wykonawców. Niniejsza rozprawa jest próbą uchwycenia pewnych prawidłowości we współczesnej muzyce fortepianowej oraz w sposobach pracy nad nią.

W rozprawie zaprezentowane zostały procesy przygotowań czterech kompozycji: są nimi *Two Thoughts about the Piano* Elliotta Cartera, *Makrokosmos II* George'a Crumba, *Simata* Georges'a Aperghisa oraz *Simple Sabotage Field Manual: Grocery Store Music #3* Piotra Peszata. Fakt, że każda z nich stanowi przykład zastosowania innych środków kompozytorskich, pozwolił scharakteryzować cztery różne postawy wykonawcze, skoncentrowane odpowiednio na klasycznie pojętej wirtuozerii, na rozszerzonych technikach wykonawczych, na fortepianie preparowanym oraz na współdziałaniu z elektroniką.

Słowa kluczowe: fortepian, wirtuozostwo, rozszerzone techniki wykonawcze, *extended techniques*, fortepian preparowany, elektronika

Abstract

To speak of the 20th-century fortunes of the piano as turbulent would not be an overstatement—the instrument's original identity, shaped by the Classical and the Romantic eras, underwent quite a number of transformations over that period. Exhaustion of the major/minor system, experiments pursued by successive generations of the avant-garde, and musical adaption of new technologies have deeply affected the piano literature. Each of these has left its own mark on that repertoire, ultimately producing a profusion of most diverse pieces for the instrument whose links with the great pianistic tradition remain unclear, to say the least, and which often render the classically trained musicians helpless. Such a state of affairs is the reason behind the rather slight interest in new literature on the part of pianists: abundance of compositional ideas translates into confusion among performing artists. This dissertation is an attempt to discern and define certain patterns in the contemporary piano music as well as in the ways of working with it.

Learning and interpretation development processes are discussed which apply to four compositions: *Two Thoughts about the Piano* by Elliott Carter, *Makrokosmos II* by George Crumb, *Simata* by Georges Aperghis, and *Simple Sabotage Field Manual: Grocery Store Music #3* by Piotr Peszat. With each of the pieces in question exemplifying the use of different compositional means, four dissimilar approaches to performance are examined, respectively centred around classical virtuosity, extended techniques, prepared piano, and dealing with electronics.

Keywords: piano, virtuosity, extended techniques, prepared piano, electronics